

STRÖMSTAD AKADEMI

Nordiskt institut för avancerade studier

Nyhetsforum, Strömstad tvärvetenskapliga akademi

Innehåll

Redaktörens ruta.....	1
Rektors och ordförandens rapport	2
Åsa Morberg: Skriva läroböcker?	5
Åsa Morberg: Skolverket och lärverktyg	6
Gudmund Bergqvist: Kriget i Ukraina.....	8
Bild från installation av rektor på Högskolan Väst	9
Åsa Morberg: Krönika i Universitetsläraren	9
Bode Janzon: Upprop om föreläsare	10
Redaktionskommitténs medlemmar	11
Ett upprop: Krönikor i Strömstads tidning	11

Redaktörens ruta

R e d a k t ö r e n s   r u t a   Anders Gustavsson

Informatikforskare och rektor Per Flensburg och **didaktiker och styrelseordförande Åsa Morberg** rapporterar om aktuella händelser i Strömstad akademi och uppmanar till ökad aktivitet bland alla medlemmar. Morberg har i SULF-tidningen skrivit en gästkrönika med titeln Vi behöver ändra på mediernas bild av 60-plussare. Hon pekar på behovet av läroböcker inom skolväsendet där ledamöter i Strömstad akademi skulle kunna bidra med sin erfarenhet. Läroböcker och digitala verktyg kan komplettera varandra.

Barnläkare Gudmund Bergqvist betonar vikten av fortsatt stöd till Ukraina.

Historiker Bode Janzon gör ett upprop gällande kommande föreläsningar på Bohusläns museum i Uddevalla.

Fysiker Lars Broman höll den 12 november föredrag för Folkkampanjen mot Kärnkraft–Kärnvapen i Stockholm med titeln Kärnkraft och radioaktivitet.

Fysiker Lars Broman och **etnolog Anders Gustavsson** representerade Strömstad akademi vid rektorsinstallation den 12 oktober vid Högskolan Väst i Trollhättan.

Etnolog och prorektor Anders Gustavsson föreläste den 21 november på Bohusläns museum i Uddevalla kring temat Underdånig var hon inte.

Lingvist Jens Allwood är redaktör för antologin Vilken metod är bäst? Tvärvetenskapliga dialoger om metod. <http://stromstadakademi.se/metod/>. Ledamöter i Strömstad akademi kan beställa boken för det rabatterade priset av 300 kr per exemplar. Beställning skickas till Jens Allwood: jens@allwood.se.

Redaktör: Anders Gustavsson

Layout: Per Flensburg

I Acta Academiae Stromstadiensis AAS nr 75 har **etnolog och prorektor Anders Gustavsson** publicerat "Ett drygt årtionde som senior kulturforskare" <http://stromstadakademi.se/AAS/AAS-75.pdf>

I videoserien SAV nr 77 har **lingvist Jens Allwood** publicerat Vilken metod är bäst? Tvärvetenskapliga dialoger om vetenskapliga metoder <http://stromstadakademi.se/SAV/SAV-77.pdf>

Försök att värva nya medlemmar till Akademien, inte minst yngre forskare. Skicka förslag till **rektor Per Flensburg**: per.flensburg@stromstadakademi.se

Jag önskar nya bidrag till decemhernumret av Nyhetsforum med deadline den 27 december 2023 till anders.gustavsson@ikos.uio.no Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha en engelsk översättning. OBS: Filen ska vara i word eller open office format!

Sänd också bidrag till Akademins skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, till petter@wahrborg.se, videoserien SAV till: gudmundbergqvist@hotmail.com och Fria skriftserien till per.flensburg@stromstadakademi.se eller per@flensburgs.se

---

Rektors och ordförandens rapport

Per Flensburg & Åsa Morberg

Försöket med att skriva en gemensam rapport tyckte vi blev så lyckat att vi fortsätter med det.

Föreningen, samverkan och ledamot

Nu är vi inne i november, första vintermånaden. Det har varit frost och faktiskt lite snöblandat regn. Det är bara att ta fram snösläden och snöskyfflarna och vänta på vintern, som är i antågande. Vi har vintertid nu också. Tänkte att vår gemensamma månadskrönika skulle handla om föreningen, jaget och laget! Det kan översättas till arbetet i föreningen, dig och mig som enskilda ledamöter och sist men inte minst samverkan eller lagarbete.

CV på nätet – lägg ut CV eller länka till CV

En inledande fundering åter igen gällande CV som vi beslutat om sedan lång tid tillbaka ska ligga på nätet. Vi saknar CV från många ledamöter. Visst har alla medlemmar en CV som kan läggas ut? Det borde vara en enkel sak att åtgärda för rutinerade akademiker. Nu tar vi alla krafttag och lägger ut våra CV eller helt enkelt lägger in en länk. Vår hemsida är ansiktet ut oss. Om hälften har CV och hälften inte har CV så ger det ett märkligt och något oprofessionellt intryck. CV på nätet betyder att andra ledamöter kan kontakta för spännande projekt. Om vi besöker ministern och han går in på nätet och ser att vi inte ens kan lägga ut CV är det inte bra. Skicka in ditt CV (eller en länk till det) till antingen per@flensburgs.se eller mlwadenberg@telia.com.

Det interna kommunikationsmönstret – vad kan den bero på? Hur får vi en intern reda istället?

Vårt nuvarande kommunikationsmönster bidrar till den "interna oredan". Ledamöter skriver epost om stort och smått ut till hela styrelsen. Vi får klagomål från dem som störs av massutskicken. Man behöver inte alltid svara alla och man behöver inte skicka med hela den föregående konversationen. Kan vi inte försöka att respektera varandra så pass, att vi inte skickar allt till alla?

Hur ser vår epostpolicy ut? Hur vill vi använda eposten i Strömstad akademi?

Ett bra samarbete kan bara skapas genom en effektiv kommunikation. Det mest beprövade sättet att undvika missförstånd är att ha personliga, dvs. fysiska samtal och det är tråkigt att vi inte kan ha frekventa fysiska och personliga samtal. Det är problematiskt med videokonferenser. Tekniskt krångel, svårt att höra och ibland även svårt att se. I epostkommunikation är det svårt att uppmärksamma kroppsspråk och tonfall. Att prioritera tvåvägskommunikation, dvs. att lyssna på andra är inte lätt. I stället blir det att tänka på vad man själv ska skriva/säga härnäst. Vi bör också hålla oss till fakta som alla har erfarenhet av och kan förhålla sig till. En berättelse är faktiskt en egen tolkning av situationen som beskrivs. Sedan bör vi också försäkra oss om att vi pratar med rätt person också. Rektor tar alla akademiska frågor i Strömstad akademi. Ordförande tar alla styrelsefrågor. Dålig kommunikation uppstår när man pratar med fel personer, om fel saker och i fel sammanhang. Vi borde väl kunna förbättra vår interna kommunikation??

Demokratiska processer i Strömstad akademi är navet

Föreningsdemokratien är en viktig del av Strömstad akademis funktionssätt. Föreningsdemokrati innebär bland annat att föreningens medlemmar styr föreningen genom att rösta i frågor där enighet inte kan nås. Demokratien i en förening utövas genom en föreningsstämma/årsmöte, som i de flesta föreningar hålls en gång om året. Varje ledamots röst vid årsmötet väger då lika tungt. Så är det även i Strömstad akademi. Demokrati innebär att majoriteten bestämmer, inte en enskild ledamot. Det gäller såväl styrelse som årsmöte. Enda undantaget är att ordföranden ensam bestämmer dagordningen på styrelsemöten. I Strömstad akademi diskuteras dock dagordningen först i arbetsutskottet.

Det är ledamöterna i Strömstad akademi som på årsmötet beslutar om föreningens regelsystem (stadgar) och där har varje ledamot en röst. Årsmötet tar också beslut om övriga styrdokument där beslut delegeras till olika funktioner, allt för att minska byråkratin och ge ledamöterna maximala möjligheter att ägna sig åt verksamheten,

Kvalitet

Detta avsnitt baseras delvis på en artikel som Per skrivit på Tvärtänkt. I den diskuterar han förhållandet mellan regler, kvalitet och administration. Vi har processbeskrivningar och skulle med inte alltför stor möda kunna kvalitetssäkra oss enligt ISO-9000. Då ökar våra chanser att bli kvalificerade som bidragsmottagare. Men våra resultat, våra publikationer och våra webinarer blir inte bättre för det. Där är det andra saker som avgör: Kunskap, beläsenhet, djärvhet och originalitet är viktiga för att våra skrifter ska bli lästa och uppskattade. Några av oss menar att detta är tillräckligt och att våra böcker säljer sig själva om de är tillräckligt bra. Vi tillhör inte dem. Det räcker inte med att skriva artiklar av hög kvalitet, de måste också bli lästa. Kommer många att uppskatta vad som sägs så spiller det över på SA. Och det gäller förstås omvänt: Dålig kvalitet ger dåligt rykte.

Vad får folk att läsa en artikel? Titeln är det som man först ser och den avgör om man vill gå vidare. Ta t.ex. dessa två titlar från en publikationslista: 1. Systems Developers: Preoccupations, Knowledge and Power 2. Becoming Professor with almost no publications. Den första skrevs 1990 och har 13 nerladdningar. Den andra skrevs 2017 och har 2 683 nerladdningar. Titeln på den andra artikeln är mycket mer intressant än den första även om innehållet i sig kan vara nog så intressant i båda artiklarna. Så vi bör nog lägga ner rätt mycket omsorg på säljande titlar. För att parafrasera Nils Ferlin: Visst skriver vi även för nöjets estrader!

Per har varit inne på att vi borde ge ut en tidskrift en eller två gånger per år. Den ska behandla tvärvetenskap, ha ett tema för varje nummer och hålla minst AAS-kvalitet. I princip är det en antologi. Det aktiverar förhoppningsvis flera av våra ledamöter, vi har möjlighet att få tidskriften listad i några av de stora databaserna och därmed bli kända. Kungliga biblioteket har en sida "Publicera" där man kostnadsfritt kan publicera sin tidskrift under förutsättning att man inte tar betalt vare sig för att publicera artiklar eller för att läsa dem.

Bortsett från kvalitetsproblemen har vi ekonomin som delas upp i två punkter: 1. Söka bidrag 2. Rekrytera medlemmar och få dem att betala. Det sista: Att få folk att betala innebär att vi i början av året skickar ut en faktura, där det står vilket belopp som ska betalas och vilka möjligheter som finns. Detta bör vara ett fysiskt dokument som skickas ut med post. Det kostar några tusenlappar men kan vara värd insatsen. Sedan bör man med jämna mellanrum påminna de slöa och efter den 30 maj har de ingen rösträtt. Rekrytera nya medlemmar hänger ihop med att göra SA känd. Hög kvalitet och intressanta publikationer anser vi vara nyckeln.

Sammanfattningsvis hänger allt ihop och Per har gjort en systemteoretisk analys av det hela, se figur nedan. Det som allting hänger på är att SA blir känd och uppskattad. Om målet är att seniorer ska kunna fortsätta forska och undervisa så medför det att de vill publicera sig och bli lästa. En intressant publikation med en bra titel är det första steget. Men så måste innehållet vara bra och det kräver en granskning utifrån tydliga och hårda kriterier. Många rejects likställs med hög kvalitet men leder troligen till att färre ledamöter vill skriva. Just möjligheten att få publicera sina idéer tror vi är drivande för många även om de sedan inte kommer sig för. Vi skulle föreslå att vi i princip inte avslår men däremot har många major revisions och där vi hjälps åt att guida författaren. Problemet är vår tvärvetenskaplighet med helt olika kriterier i olika ämnen. Enligt analysen är häpnadsväckande nog kriterier för review av AAS-artiklar den viktigaste saken att göra om Akademin ska utvecklas.

Marknadsföring är också en sådan aktivitet och här vill vi bara pekat på vikten att både marknadsföra akademien men också våra publikationer. Titlarna är kraftigt undervärderade, vi måste ha extremt slående titlar på våra publikationer, inte bara traditionella akademiska och beskrivande.

De negativa faktorerna som förknippas med akademien är besvärande. Våra titlar på oss själva kanske mest. Samtidigt måste vi ha högt i tak och vi har en lagstadgad yttrandefrihet. Men det är viktigt att vi alltid påpekar att ledamöternas uttalande är deras egna och inte akademins. Historien har dock visat att ibland är det tokstollen (Kopernikus, Galilei, Einstein) som haft rätt och etablissemangen haft fel. Men de flesta tokstollar är just, tokstollar

Vetenskapsfestivalen 2024 -06-10 --13

Rektor och prorektor har beslutat att vetenskapsfestivalen skall äga rum den 10-13 juni 2024. Det är nu klart att vi kan vara i Skagerack, men vi har också bokat Fars sal på måndagen och kafé Guldtuppen på eftermiddag/kväll. Det finns en planeringsgrupp som består av fyra ledamöter: Lasse Broman, Peter Fritzell, Rosa Jörgensson och Sveza Filipova Daceva. Det är en mycket bra grupp med stark lokalanknytning. Synpunkter på programmet kanaliseras till Per och Anders. Synpunkter på allt annat går till planeringsgruppen. Vetenskapsfestivalen är viktig både för Strömstad akademis enskilda medlemmar och den sociala samvaron mellan medlemmarna. Den är också viktig för att göra Strömstad akademi mera känd. Det gäller nu att balansera dessa båda syften! Ordförande har kontaktat Strömstads tidning för att få in mera information om vetenskapsfestivalen.

Sist men inte minst lokalavdelningarna

Lokalavdelningarna behöver vi få rapporter ifrån. Vi har Bodil Frisdal i Lund, Jens Allwood i Göteborg, Sweza Filipova i Strömstad, Peter Frizell i Falun och Marylou Wadenberg för Stockholm. Vi har fått rapporter från Jens och Marylou. Vi behöver också be gruppen lokalavdelningsansvariga att prata om vem som skall vara sammankallande i samordnargruppen och meddela detta till oss.

Åsa Morberg: Skriva läroböcker?

Strömstads akademis forskare kan skriva läroböcker för skolan? Det finns ett stort behov av läroböcker i hela skolväsendet!

av Åsa Morberg, fil.dr i pedagogik, och docent i didaktik

Idag har vi brist på läroböcker, liksom medel för att införskaffa läroböcker. Det borde vara en självklarhet att alla elever har en egen lärobok och tillgång till annat ämnesadekvat material. Det borde vara en självklarhet att kunna ta med läroboken hem för att repetera och läsa på. Det borde också vara en självklarhet att lärare i hela skolväsendet får använda sin arbetstid till för- och efterarbete, och att utveckla didaktiska metoder istället för att skapa eget undervisningsmaterial,

Idag skriver Strömstad akademis forskare böcker för högre utbildning och för en bred allmänhet, som jag tolkar det. Jag är didaktiker och jag vet att bra läroböcker är en viktig del i att bedriva god undervisning. Regeringen har nu beslutat att satsa på läroböcker, dvs. de ska ha minst en bok i varje ämne. Det är naturligtvis väldigt kostsamt. Idag är det ingen lönsam affär att skriva läroböcker för skolväsendet. Läroböcker skriver författare på sin fritid och royaltyn varierar mycket. Oerfarna läroboksförfattare får ofta blygsam ersättning. Ingen blir vare sig rik eller berömd på att skriva läroböcker och det är inte särskilt meriterande heller.

Om det saknas läroböcker blir det en mycket tung arbetssituation för lärare. De får skapa eget undervisningsmaterial. Kopieringsapparaterna går varma och de digitala plattformarna får ersätta läroböcker, men det fungerar inte för alla ämnen. Lärare behöver hjälp och stöd. Förr i tiden innebar skolstarten att eleverna fick nya skolböcker som de tog hem och satte omslagspapper på. De skulle vårdas och bevaras. Idag saknas den rutinen. Mitt barnbarns lärare har exempelvis sagt att läromedelsanslaget som hon förfogar över räcker till två böcker, en bok i engelska och en bok i matematik. Men de resterande ämnena då? Vad ska de använda i dessa ämnen?

En ny lärobok gör eleverna nyfikna. Den skapar intresse, leder tankarna framåt, och skapar nya möjligheter till fördjupning. Eftersom vi har lärarbrist i Sverige så kan läroböcker vara ett stöd för obehöriga lärare. Vi har en stor andel obehöriga lärare i skolväsendet idag. Läroböcker i Sverige är tydligt kopplade till skolans styrdokument, kursplaner och värdegrund och syftar till att säkerställa att undervisningen är kopplad till alla styrdokument. Utan läroböcker blir det skakigt för obehöriga lärare.

Idag väljer huvudmännen digitala läromedel till skolorna, oavsett vad lärarna tycker om detta. Även om digitala läromedel har styrkor passar de inte alla ämnen och alla lärare. Idag

har forskningen visat att elever lär sig bättre av att läsa på papper och skriva med en penna. Forskningen ger också kritik idag till digitala läromedel.

Föräldrar och vårdnadshavare beskriver svårigheter med att stötta barnen och ungdomar hemma, när de bara arbetar med digitala plattformar. I Sandvikens kommun har politiker-na beslutat om att varje barn skall ha en dator och att digitala läromedel ska användas. I vårt svenska styrsystem är det inget beslut för politiker. Det är de professionella lärarna som ska besluta om läromedel. Styrsystemet måste ovillkorligen respekteras.

Trenden är idag att skillnaderna mellan svenska skolor ökar. Skolans kompensatoriska uppdrag blir då naturligtvis allt viktigare. Alla elever har inte möjlighet att få hjälp med läsläsning hemma, och att då lämna dessa elever i ett läge där de inte ens har en lärobok som stöd är ett svek mot eleverna.

I skollagen står i §8 : ”Utbildningen ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning samt erbjudas näringsriktiga skolmältider.” Detta är något många skolor inte idag kan leva upp till. Det statsbidrag för läroböcker och andra läromedel som finns räcker tyvärr inte långt och har inte nått till alla skolor.

Skriver man läromedel på uppdrag av ett förlag så finns en slags garanti för att det säljer också. Förslag som publicerar läroböcker släpper inte fram hyllvärmare eller dammsamlare. Inga högar av böcker kommer att finnas i förlagens lager som inte kan sälja. Författare som tar sig an ett läroböksprojekt bör väl vara hyggligt uppdaterad om skolområdet för att ge sig på att skriva läroböcker. Författare som inte själva är uppdaterad på skolan kan ”ta krokig arm” på en arbetande duktig lärare så blir författare uppdaterad. Jag ska ge några möjliga läroböksprojekt: läseböcker för alla stadier i skolväsendet, initiering av källkritik, hembygds litteratur, etc. Man kan bilda grupper och ta sig an läroböksprojekt.

Varför inte pröva?

Åsa Morberg: Skolverket och lärverktyg

Skolverket får i uppdrag att ta fram råd om val och användning av lärverktyg i skolväsendet. Underkänner skolministerns de professionellas kompetens?

av Åsa Morberg, fil.dr i pedagogik och docent i didaktik

Sedan regeringen kastade bort den gamla digitaliseringsstrategin har lärare och skolor svävat i ovisshet om hur de ska arbeta framåt. En ny strategi har presenterats för hur digitala läromedel ska användas i skolan. Målet är att det ska bli mer papper och mindre skärmtid, enligt skolminister Lotta Edholm.

Utbildningsdepartementet har gett Skolverket i uppdrag att ta fram råd och anvisningar om lärverktyg. Begreppet lärverktyg handlar om material och utrustning som lärare använder för undervisning och elevers lärande. dvs. begreppet innefattar såväl läroböcker som andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen, t.ex. datorer och lärplattor. Departementets fokus syns främst handla om de digitala lärverktygen.

Uppdraget till Skolverket handlar om att Skolverket ska utgå från “att användning av digitala lärverktyg bör ske selektivt, utifrån tydligt vetenskapligt stöd och dokumenterat pedagogiskt mervärde”. I detta finns kritik mot skolväsendets användning av datorer. I vårt nationella styrsystem är det politikerns uppdrag att sätta mål, ge riktlinjer och säkerställa ekono-

miska resurser. Inget annat. De professionellas uppdrag är att ansvara för verksamheten eller undervisning och elevers lärande, dvs. de ansvarar även för val av lärverktyg. Det gäller också digitala lärverktyg. Här syna skolministern ändra förutsättningarna för vårt styrsystem. De professionella lärarna duger till att göra val av lärverktyg för sin egen verksamhet?

Skolministern tar faktiskt av lärarna deras professionella uppdrag, enligt det nationella styrsystemet. Nu ska Skolverket göra "lärarjobbet" och dessutom inhämta synpunkter från relevanta aktörer med kunskap om barns och elevers kognitiva utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande i relation till användandet av digitala lärverktyg samt inhämta synpunkter från relevanta aktörer som har kunskap om förutsättningar och behov inom grundläggande digital kompetens. Underförstått: lärare klarar inte av detta! Det är ett feltänk av ministern. Lärare klarar naturligtvis detta. Lärarutbildningen har förberett dem noga för att göra sådana val.

Bestämmelsen i 1 kap. 5 § skollagen om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet innebär att såväl de föreslagna ändringarna i skollagen som läroplanerna ska tolkas mot bakgrund av vad vetenskapen visar. Det lär sig de blivande lärarna i lärarutbildningen. Vetenskapligt arbete är vinnarna i alla lärarutbildningsreformer hitintills.

Digitala kompetenser är visserligen centrala i dagens samhälle menar skolministern. Skolväsendet behöver förbereda eleverna för att kunna verka i ett modernt samhälle. Vid sidan av grundläggande kompetens är samhället också i stort behov av digital spetskompetens. Det är därför viktigt att elever ges goda förutsättningar för att kunna ta del av högre utbildningar som leder till sådan kompetens. Jaha, men här blir det väldigt komplicerat. Å ena sidan ta bort digitala hjälpmedel, å andra sidan utveckla digital spetskompetens. Hur hänger det ihop?

"Samlad vetenskaplig empiri och beprövad erfarenhet visar dock att grundläggande färdigheter som relationella förmågor, uppmärksamhet och koncentration samt förmåga att läsa, skriva och räkna bäst förvärvas genom analoga aktiviteter i analoga miljöer. Här borde det ha varit referenser som visar vilken forskning som valts ut och hur den tolkas. Detta innebär att fokus i de yngre åldrarna bör ligga på analoga lärverktyg och att digitala lärverktyg vid stigande ålder kan användas i större utsträckning och ge goda effekter, under förutsättning att det görs selektivt, utifrån tydligt vetenskapligt stöd och dokumenterat pedagogiskt mervärde." Och vad betyder det i klartext? Det här påminner mig om när TV-apparaterna kom in i skolans värld. Då sattes de undan i låsta skåp i materialrummen.

Granskningar från Statens skolinspektion och Skolverket belyser utmaningar med att använda digitala lärverktyg i undervisningen säger skolmn. Av Skolinspektionens granskning Läsfrämjande arbete i grundskolan (2022) framgår t.ex. att digitala verktyg kan påverka elevernas inläring och studiero. Elever och skolpersonal beskriver bl.a. att s.k. pushnotiser distraherar eleverna och att det finns en risk för att eleverna gör annat på sina digitala enheter i samband med digital läsning i stället för att följa undervisningen. Den risken finns alltid i skolan. Barn och ungdomar flaxar iväg i sina tankar titt och tätt. Det behövs inte digitala verktyg för det. Det går lika bra med analoga lärverktyg.

I Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning Digitala verktyg i undervisningen – matematik och teknik i årskurs 7–9 (2019) anges bl.a. att digitala verktyg på mer än hälften av skolorna som ingick i granskningen, inte används på ett medvetet ämnesdidaktiskt sätt i matematik och teknik på högstadiet. Ofta saknas en gemensam idé om hur digitala verktyg ska användas didaktiskt i undervisningen för att de ska gagna elevernas lärande. Lärare uttrycker även i intervjuer att de är osäkra på hur de faktiskt ska använda de digitala verkty-

gen i undervisningen och vad syftet är. Inom förskolan visar Skolverkets uppföljning av digitaliseringsstrategin (2021) bl.a. att datorer och surfplattor ofta används inom förskolan, men att det varierar mellan förskolepedagoger i vilken utsträckning man arbetar med förskolebarns digitala kompetens.

Skolverket bör nu mot denna bakgrund ges i uppdrag att dels ta fram råd eller rekommendationer om val och användning av lärverktyg i undervisningen, dels ett stödmaterial för huvudmän, rektorer, lärare och förskollärare som kan tillämpas vid val och användning av lärverktyg. Förut fanns statliga granskningar av lärverktyg. De är på väg tillbaka. Vi går tillbaka till Läns skolnämndernas uppdrag. Vill vi det?

Gudmund Bergqvist: Kriget i Ukraina

Ukraina november 2023

Gudmund Bergqvist

Kriget fortsätter oförhindrat. I oktober startade en annan konflikt i och med terroristsekten Hamas attack och dödande av 1400 civila israeler och besökare.

Israels svar har som väntat varit mycket hårt. Hamas gömmer sig bakom civilbefolkningen vilket har medfört ett stort antal dödade och skadade bland dem vilket ger Hamas politiska fördelar och Israel mycket kritik och splittrar Västern. Politiskt är situationen komplicerad och den drar till sig stor uppmärksamhet. Vinnarna verkar vara Putin och de Iranska mulorna genom att fokus ändras i världspolitiken och Ukraina får mindre ammunition mm.

Ukraina behöver vårt fortsatta helhjärtade stöd framför allt därför att kriget nu inte längre är i massmedias fokus. Vill Du visa ditt engagemang så kan du på United24 visa ditt stöd antingen till militärt, sjukvård eller civil verksamhet. Ukrainas seger blir en seger även för det ryska folket och kan möjliggöra att landet utvecklas i en annan dvs. demokratisk riktning! I Israel-Hamas konflikten finns bara förlorare.

Det är intressant när någon av Strömstad akademis medlemmar publicerar i någon av de stora internationella tidskrifterna. Vår medlem Emma Bergqvist är medförfattare i en artikel i *Pediatric Research*: **Long-term immune response to SARS-CoV 2 infection and vaccination in children and adolescents**. Det visar betydelsen av att i akademien även ha unga och vetenskapligt verksamma medlemmar

---

Bild från installation av rektor på Högskolan Väst

Från vänster Anders Gustavsson, rektor Mats Jägmark och Lars Broman vid rektorsinstallation vid Högskolan Väst den 12 oktober 2023.

Åsa Morberg: Krönika i Universitetsläraren

Vi behöver ändra på mediernas bild av 60-plussare

Åsa Morberg Fil.dr i pedagogik, docent i didaktik

En krönika som handlar om 60-plussare passar kanske inte i Universitetsläraren? De flesta är yngre och mitt i karriären – pensioneringen verkar avlägsen. En sak är dock alldeles säker: Alla universitetslärare blir äldre och det går väldigt fort. Ett, två, tre är man en i gruppen 60 plus.

Jag har länge intresserat mig för seniorers villkor i samhället i allmänhet och i högre utbildning i synnerhet. Jag har skrivit många artiklar och har också motionerat på SULF:s kongress om möjligheten att ge stöd till senior arbetskraft.

På bokmässan i Göteborg i september lyssnade jag till forskarna Maria Edström och Ulrika Lagerlöf Nilsson vid Göteborgs universitet, som studerat hur äldre de senaste hundra åren framställts i media. De frågade sig: Vad är det för idéer om åldrandet som kännetecknar beskrivningarna av 60-plussare? I vilken utsträckning har journalistiken bidragit till den åldersdiskriminering som på olika sätt nu sägs vara ett faktum? Det är frågor som jag själv har ställt mig. Studiens resultat visar dock på många saker som för mig var oväntade, intressanta och tänkvärda.

Äldre har egentligen aldrig varit yngre än nu, vi springer maraton, vi kör motorcykel, vi bestiger berg och vi är aktiva på olika sätt. Vi tar hand om barnbarnen och vi ser till att föreningslivet inte helt dör ut. Allt fler akademiker tycks också vilja arbeta längre än till 68 år. I dag tvångspensioneras kolleger, men cirka 25 procent av alla seniorer i samhället arbetar (troligen?) efter att ha uppnått pensionsåldern. Hur många akademiker som arbetar efter pensioneringen vid våra lärosäten är svårt att hitta uppgifter om, men det är mycket märkligt att vi i Sverige har råd att kasta ut aktiva och kompetenta universitetslärare. En universitetslärare och forskare kan nå sin karriärs höjdpunkt sent i livet. Kompetensen är också oftast unik och en 60-plussare tar inte arbete från yngre universitetslärare. Det här gäller såväl adjunkter som lektorer och professorer.

På bokmässan inhandlade jag Mediehistorisk årsbok 2023 där de båda forskarna skrivit kapitlet "Mediebilden av 60+. Föreställningar om äldre på DN:s förstasidor 1912–2022".

En sak jag verkligen hajade till inför när jag läste det, handlar om mediernas utmaning att bidra till så kallade generationsmöten. I sin ambition att dela upp användare i målgrupper riskerar medierna att missa alla andra dimensioner i livet, där en 85-åring ibland kan ha mer gemensamt med en 25-åring än med jämnåriga. En människa kan exempelvis vara både skör och stark samtidigt. Det skulle också kunna synas i mediernas offentliga samtalsrum. Det är tankvärt att föra samman grupper! Konfrontation mellan åldersgrupper vinner ingen på. Äldre och yngre universitetslärare har glädje av att samverka i vardagen. Allt var inte bättre förr, men yngre kan ha glädje av att veta hur det faktiskt var. Äldre kan också lära av yngre universitetslärare. Det är i mötet med yngre som vi äldre inte bara tänker "begagnade tankar". Möten över generationsgränser är verkligen vitaliserande och utmanande.

Den växande andelen äldre i befolkningen är en av nutidens stora globala utmaningar och devisen "Ingen ska lämnas utanför" är ett av huvudbudskapen i de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Det anger riktningen mot en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar värld. Samtidigt vet vi alla, liksom de båda forskarna, att äldre sällan förekommer i medierna – och när de gör det har de få roller.

Journalistiken kan bekräfta fördomar men också utmana idéer om äldre och åldrande. Det är därför av vikt att studera nyhetsbilden av äldre och åldrande och hur den har förändrats över tid, men även att lyfta fram andra berättelser om åldrande. Mediebilden av äldre formas inte bara av journalistik, snarare av de flesta mediegenrer, exempelvis reklam och fiktion. Äldre framställs ofta på ett stereotypt sätt som svaga, hjälpbehövande och sjuka och det vill vi alla naturligtvis ändra på i akademien. I många discipliner har vi möjlighet att bredda bilden av 60-plussare och vi kan förhindra att fördomar om äldre sprids.

Bode Janzon: Upprop om föreläsare

Upprop gällande kommande föreläsningar på Bohusläns museum i Uddevalla

Bode Janzon

I samarbete med Folkuniversitetet och Bohusläns museum genomförde Strömstad akademi under hösten 2023 fem totalt sett välbesökta och uppskattade föredrag i museets lokaler. Sammanlagt lockade föreläsningarna 90 deltagare och snittet låg således strax under 20 deltagare. Ungefär som hösten 2022 med andra ord.

Sammantaget har föredragen i humaniora dominerat (4), följt av samhälle (2) och ett vardera för medicin och naturvetenskap. Ett par av föredragen inställdes/flyttades av olika skäl.

Till kommande terminer alltså hösten/vintern 2024/25 kanske balansen blir en annan? Det är upp till dig, kära ledamot! Hör av dig om du är intresserad? Publiken är uppmärksam, intresserad och frågvis, lokalerna bra och tekniken fungerar!

Offentliga föreläsningar är enligt min åsikt vår bästa metod att sprida ett vetenskapligt synsätt/kunskap och akademins rykte till allmänheten! Responsen hos publiken har varit god. Jag vet också att både museet och Folkuniversitetet sätter stort värde på våra bidrag till deras verksamhet och att ha Strömstad akademi som samarbetspartner.

Redaktionskommitténs medlemmar

Redaktionskommitté

- Peter Währborg, kardiolog sammankallande
- Gudmund Bergqvist, barnläkare
- Rune Wigblad, företagsekonom
- Bode Janzon, historiker
- Åsa Morberg, didaktiker och styrelseordförande
- Jens Allwood, lingvist och vice styrelseordförande
- Elisabeth Ahlsén neurolingvist och vice sekreterare
- Anders Gustavsson, etnolog och prorektor
- Per Flensburg, informatik och rektor
- Sveza Filipova Daceva. Etnolog

Ett upprop: Krönikor i Strömstads tidning

Strömstad Tidning publicerar en gång i månaden krönikor som författats av ledamöter i Strömstad akademi. Förslag på krönikor skickas till vår ordförande **didaktiker Åsa Morberg**, e-mail: Asa.Morberg@hig.se